

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מה.

עין משפט נר מצוה

יא א ב טו"ט י"ד סי'
קס"ט סי' א'
יב ג מ"י פ"ה מהל'
מעשר שני ה' יד'
יג ד מ"י שם פ"ה ה'
ועי' ב"ש פ"א דמנא'
משה נ'
יד ה מ"י פ"ה שם ה'
ד:

רבינו חננאל

על דינין מחלוקת דאמר
ר' יוחנן אסור ללוות
דינר בדרינר ומיסתברא
דינר דהב בדרינר של
זהב ואילבא דב"ש דסביר
דהבא פירא הוא והוא
ליה כספא כסאה ואסור.
ואילו עמדה ההלכה בכך
היינו מקשין ובי' ר' יוחנן
כב"ש אמרה לשמעתי
אלא כיון דנחית לא חשש
לה דהתצניח הכי לא לעולם
על יוחנן דאמר פירות על
דינרין דברי הכל מחללין
אסר הלואה דינר בדרינר
משום דהוא דלענין מקח
ומכר שרייה כפירא דתנן
הזהב קונה את הכסף
גם הוא לענין הלואה
משום חומרא דרביית
עשאו כפירא ואסר. אבל
לגבי פירא לעולם טיבעא
הוי. ואמר' הכי נמי
מסתברא דלא קאי ר' יוחנן
כב"ש. וסלקה הכי לר'
יוחנן לגבי פירא טיבעא
הוי ומחללין מעשר שני
בדרינר דהב ואפי"ג דאסר
ללוות דינר בדרינר. ת"ש
א' מעשר שני נתן
לאכילה ולשתיה ולטיבה
וכו' ותנן הפורט סלע של
מעשר שני ביירושלים ב"ש
אומרים בכל הסלע מעות.
וב"ה אומרים בשקל כסף
ובשקל מעות פי' מעות
הללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבה
ואפי"ג כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שניא וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזה נפשך והוה כסף
כסף ריבה. ואי איחמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

א' ז"ל בפרק מעשר שני וכו'
ולפיכ' וכו' מן פירוט סלע
וכו'.

לגבי נפשיה מי איבא למ"ד לאו טבעא הוי. וא"ת א"כ היכי
מוכח לעיל (דף מד): דרבי חייא סבר דהבא הוי טבעא
דלמא היינו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר
כמסקנא דהבא דלי לענין מקח וממכר פירא הוי לגבי הלואה
נמי פירא הוי:

א"ל א"ש. ולא שסבור כמותו
אלא אליציהו קאמר אי נמי
ר' יוחנן סבר לה כמנתי' דהזהב
קונה את הכסף:

וישאני הלאה. השתא מני מיירי
דינר כסף וכצית הלל
וא"ת היכי מוכח כסמון ה"ז מסתברא
דר' יוחנן דאמר מחללין דאמר ר'
יוחנן אפי"ג שאמרו אסור ללוות דינר
דינר אצל מחללין מעשר שני עליו
מנ"ל דאיידי דינר זהב וכצית שמאי
דלמא דינר כסף וכצ"ה וי"ל דעל
כרחק דינר זהב איירי דלי בשל
כסף וצית הלל פשיטא דמחללין
דמנתינן היא (מע"ש פ"ג מ"ז) לא
יעשה סלעין דינרי זהב א"כ אופן
סלעין חילל פירות עליהן ולצ"ה
דוקא אסור ללוות דסברי דהבא
פירא הוי אצל לצ"ה מותר ללוות
דהבא טבעא הוי דהא מחללין
סלעין עליו ולצ"ה נמי הוי טבעא
לחלל פירות עליו וכן לקמן (דף מה).
ר"ש אומר אין דינר זהב קונה טלית
אלמא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו
לגבי כספא מקרי טבעא דשמא
לילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירש
דהכי אמר רב האי גאון דדהבא פירא
הוי לכל מילי ושמה בימי האמוראים
היה זהב יואל דהנאה והוה טבעא
וצימי הגאון לא היה יואל כלל ולכן
אמר דהבא פירא:

בב"א הפער מעות. רש"י פי' טעם
בדברי צ"ה וצדדיו צ"ה לא
נתן טעם משמע לצ"ה יכול לעשות
מה שירצה וכן לקמן דהפורט סלע
צירושלים וקשה דנמסכת עדיות
(פ"א מ"ט) תני להו צדדי דברים
צד"ה לחומרא והוי ליה למתנייהו
דצדדי קולי צ"ה לכן נראה דצ"ה
דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף
צ' וג' פעמים שכל פעם משתכר
(ה) החנוני ונמצא מפסיד מעשר שני
ועי"ל דהבא דוקא יתן בכל הסלע
מעות שלא יתעפשו בדרך קודם
שיגיע שם:

א"ל א"ש. בפ"ה ע"ה פ"ה.
רבי"ן ל"ג ליה דאמאי
יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא
קשיא שהראשונים אינם חריפים
להוציא צירושלים כמו השניים שהם
מטבע אחר והא דאמר בהגהל [קמח']
(צ"ק דף טז): התקינו שיהו כל המעות

יחללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבה
ואפי"ג כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שניא וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזה נפשך והוה כסף
כסף ריבה. ואי איחמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

השתא בגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוק לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי
או על פריטי כד להלן משאו וצירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כד לאכלס או על פריטי כד לקנות זהב כד אכילה
ולכן לא פריך מינה להשגא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמיהו
דצ"ה משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין מוך לירושלים לחוץ לה: **בב"א** אשר תאזה נפשך. ואם
תאמר והא דבעין פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אצל לא פרוטה דפרוטה קונה בקר ואף דהווי פרי מפרי:

אין

אסור ללוות דינר דינר. שמא יוקירו ויבא לידי רצית וצדדיו זהב
קאמר כדמפרש ואז"ל: **לעולם** אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דינר
הכל מחללין. דלגבי פירא טבעא הוי: **כיון** דלענין מקח וממכר
שוויו רבנן כי פירא. כדחנן (לעיל דף מד). הזהב קונה את
הכסף: **הכי נמי** מסתברא. דרבי

יוחנן הוא דאמר מחללין: **הפורט**

סלע ממעות מעשר שני. מי שיש לו
מעות נחשת של מעשר שני וזא
לפורטן כסלע כסף להעלות לירושלים
מפני משאוי הדרך: **צ"ה** אומרים
בכל הסלע מעות. אם בא לפורטן
יפרוט כולו ויתן מעות כשציל כל
הסלע: **וב"ה** אומרים. לא יפרוט
אלא חציין מהפרוטות יוצאות צירושלים
וכשיבא שם יבא כרחק לפרוטות מיד
לקנות כרכי סעודה ואם ירצו הכל
אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות
ונמצא מעשר שני נפסד לפיכך ישאו
פרוטות עמיה להוציא במקצת לכשיכלו
יפרוט הכסף שצידו מעט מעט:
השתא לצ"ה כו'. דמדתקני ממעות
מעשר שני ש"מ חילל פירות על
הפרוטות: **לגבי** דהבא **מיבעיא**.
דמחללין פירות. ומיבצתה דמ"ד אף
בפירות על דינרין מחלוקת: **הכסף**.
וזכר הכסף והלכה (דברים יד):
כסף ראשון. שחללת הפירות עליהם
אמה כרחק לצור צידך ולהוליך ולא
שחלל אותו כסף על כסף אחר:
הכסף כסף ריבה. כסף יתירא כמי
בפרשה: **אף** בפירות על דינרין
מחלוקת. וטעמא דצ"ה משום דדהבא
פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר:
ולמ"ד בסלעין על דינרין. דוקא
פלגי וטעמא דצ"ה משום כסף שני
הוי ולא משום דדהבא פירא הוא:
אדמיפנלי בסלעין על דינרין. שיש
למעות ולומר טעמא משום דדהבא
חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין
על סלעין שניהם של כסף: **הוא**
אמנא. בסלעין על סלעין הוא
דפליג צית הלל עליהו דלית להו
כסף ראשון ולא כסף שני: **אצל**
בסלעין על דינרין **אימא** מודו לה.
דלא מיתחלי משום דדהבא פירא
הוא קמ"ל: **ה"ג** הפורט סלע של
מעשר שני צירושלים. שהיה מחליף
סלעים שצידו ונטול פרוטות להוציאם
לכרי סעודות מעשר: **כיום** שמאי
אומרים. אם בא להחליף כל הסלעין
שצידו במעות יחליף: **וב"ה** אומרים.
לא יחליף אלא חציין שמא לא ישהה
בעיר עד שיצא את כולו ויפקיד
בעיר עד רגל אחר והפרוטות
מתעפשות ואם יחזור ויחליפם
בסלעין נמצא שולחני משתכר שני
פעמים ומעשר שני נפסד: **פ"ה**.

מההיא קמיתא דלא מיירי צירושלים דמחליף פרוטות ונטול סלע:

יחללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבה
ואפי"ג כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שניא וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזה נפשך והוה כסף
כסף ריבה. ואי איחמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

השתא בגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוק לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי
או על פריטי כד להלן משאו וצירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כד לאכלס או על פריטי כד לקנות זהב כד אכילה
ולכן לא פריך מינה להשגא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמיהו
דצ"ה משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין מוך לירושלים לחוץ לה: **בב"א** אשר תאזה נפשך. ואם
תאמר והא דבעין פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אצל לא פרוטה דפרוטה קונה בקר ואף דהווי פרי מפרי:

א' עי' פ"ה מ"ט מע"ש
פ"ב מ"ח בבורות נ'
צ' עדות פ"ה [מ"י] מע"ש
פ"ב [מ"ט] א' עדות שם
מ"ט מע"ש שם מ"ח
בבורות נח: (ד) ב"ש
ולשאלתם,

תורה אור השלם

1 ונתתה בקסף וצדדיו
הכסף בדרך וצדדיו אל
המקום אשר יבחר י'
אלהיו בה:
דברים יד כה
2 ונתתה הכסף בכל
אשר תאזה נפשך בבקר
ובצאן ובין ובשקר ובכל
אשר תשאלך נפשך
ואבדת שם לפני י'
אלהיו ושמחת אתה
וביתך: דברים יד כו

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה בכל וכו'
שכל פעם משתכר
השולחני ונמצא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע במעות
מע"ש. עי' לקמן דף נג
ע"ה תוס' ד"ה דלמא אמי:

מוסף רש"י

הפורט סלע במעות
מעשר שני. מדמי מעות
מעשר שני, שהיו לו פרוטות
ורוצה להחליפן בסלעי כסף
מפני משוי הדרך (בבורות
נ').